

ความต้องการจำเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
The Needs for Participatory Administration in Educational Institutions Based on
Sustainable Development Concepts under the Chiang Rai Primary
Educational Service Area Office 3

อภิลาศ สิทธิสาร¹ และ กษิฏฏิฎฎ มีพรหม^{2**}
Apilat Sittisan¹ and Kasidit Meprom^{2**}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย จำนวนทั้งสิ้น 322 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) ผลการวิจัยพบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในภาพรวม คือ ด้านการตัดสินใจ ($PNI_{Modified} = 0.344$) รองลงมา คือ ด้านการตั้งเป้าหมาย ($PNI_{Modified} = 0.342$) ด้านการรับผลประโยชน์ ($PNI_{Modified} = 0.340$) ด้านการดำเนินงาน ($PNI_{Modified} = 0.332$) และด้านการไว้วางใจ ($PNI_{Modified} = 0.331$) ตามลำดับ

คำสำคัญ : ความต้องการจำเป็น, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, การพัฒนาที่ยั่งยืน

¹ นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา อีเมล : apilat.sittisan@gmail.com

Master student in Division of Educational Administration, Faculty of Education, University of Phayao. Email: apilat.sittisan@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา อีเมล : krueins@gmail.com

Assistant Professor (Ph.D.) in Division of Educational Administration, Faculty of Education, University of Phayao. Email: krueins@gmail.com

** Corresponding Author

Abstract

This research aimed to study the need for participatory administration in educational institutions based on sustainable development concepts. The sample consisted of 322 school administrators and teachers under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3, selected through simple random sampling. A questionnaire was used as the research instrument. Statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, and modified priority needs index (PNI_{Modified}). The research findings revealed that the highest priority needs were decision-making (PNI_{Modified} = 0.344), followed by goal-setting (PNI_{Modified} = 0.342), benefit-sharing (PNI_{Modified} = 0.340), operations (PNI_{Modified} = 0.332), and trust (PNI_{Modified} = 0.331) respectively.

Keywords: Needs assessment, participatory administration, sustainable development

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนา กำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้เปรียบของประเทศ เพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึง ให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทัน การเปลี่ยนแปลงของโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโลกต่างต้องเผชิญกับอุปสรรค ปัญหา และความท้าทายหลายประการที่มีความ ซับซ้อน เชื่อมโยงสัมพันธ์กันทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การศึกษา การสาธารณสุข ความมั่นคง และสันติภาพ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชากรโลกอย่างกว้างขวาง ในปี ค.ศ. 2015 สหประชาชาติได้ประกาศวาระการพัฒนายั่งยืน ค.ศ. 2030 (2030 agenda for sustainable development) ที่ได้กำหนด 17 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) 169 เป้าประสงค์ ซึ่งองค์การสหประชาชาติแบ่งเป้าหมาย 17 ข้อ ออกเป็น 5 ด้าน หรือที่เรียกว่า “5Ps” ประกอบด้วย 1) ด้านสังคม (people) 2) ด้านเศรษฐกิจ (prosperity) 3) ด้านสิ่งแวดล้อม (planet) 4) ด้าน สันติภาพและสถาบัน (peace) และ 5) ด้านหุ้นส่วนการพัฒนา (partnership) (United Nations, 2015)

ในบริบทของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนายั่งยืนโดยนำมาเป็นกรอบในการกำหนด นโยบายและทิศทางการพัฒนาประเทศ เริ่มจากการบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ เป็นการวางรากฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืนและ

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในหลายภาคส่วน รวมไปถึงการเป็นกรอบในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) ต่อเนื่องมาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ได้กำหนดหมุดหมายการพัฒนาโดยมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) และในด้านการศึกษาระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่ได้นำแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนมาเป็นกรอบในการพัฒนาการศึกษาของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) เป้าประสงค์ข้างต้นได้ส่งผลต่อระบบการศึกษาที่ต้องปรับตัวและจัดการศึกษาตามทิศทางเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) จึงต้องนำเป้าหมายดังกล่าวมากำหนดยุทธศาสตร์และมาตรการเชิงนโยบาย วางแผนและขับเคลื่อนให้มีหลักประกันโอกาสทางการศึกษา และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เพื่อบรรลุเป้าหมายของสัญญาประชาคมโลกที่ได้ตกลงร่วมกัน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ได้จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566-2570 โดยได้กำหนดกลยุทธ์ของหน่วยงานที่ได้กำหนดเป้าหมายหนึ่งไว้ว่า สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และจากการศึกษาสภาพปัจจุบันในพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า มีความท้าทายหลายประการในการนำแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดน พื้นที่ห่างไกลที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรม นักเรียนบางส่วนยังมีปัญหาด้านการอ่านออกเขียนได้ การเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ และการขาดแคลนครุฑวิทยากรทางการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2566)

ดังนั้น สถานศึกษาถือเป็นหน่วยปฏิบัติที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมของหลายภาคส่วนเพื่อบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกัน สอดคล้องกับ นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และ อินถา ศิริวรรณ (2560) ที่กล่าวไว้ว่า สถานศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการที่ดีในการบริหารงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วม (participative management) ผู้บริหารในองค์กรควรเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมได้แสดงความคิดเห็นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จะเป็นการสร้างแรงจูงใจและการสร้างความรับผิดชอบในหน้าที่ของสมาชิกที่ได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ ร่วมวางแผนโครงการ ร่วมดำเนินการร่วมติดตามประเมินผล ซึ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมถือเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับหลักการของการพัฒนาที่ยั่งยืน (United Nations, 2015) สอดคล้องกับ อนุวัฒน์ ทศบุตร (2565) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการบริหาร

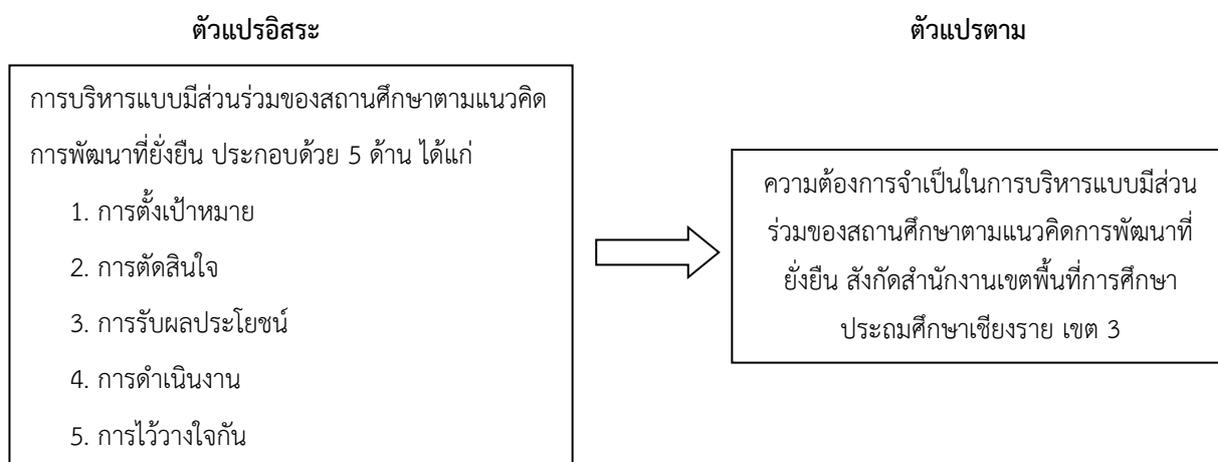
แบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาว่า ผู้บริหารและคณะครูในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ ในสถานศึกษาเพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ให้ประสบความสำเร็จ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีการกำหนดนโยบายและแผนการศึกษาที่สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับประเทศ แต่การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษายังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาเรื่อง “ความต้องการจำเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3” เพื่อค้นหาช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสถานศึกษาได้อย่างแท้จริง

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมจากเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การตั้งเป้าหมาย 2) การตัดสินใจ 3) การรับผลประโยชน์ 4) การดำเนินงาน และ 5) การไว้วางใจกัน และใช้แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามกรอบแนวคิด “5Ps” ในเอกสาร “Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development” (United Nations, 2015) ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านสังคม (people) 2) ด้านเศรษฐกิจ (prosperity) 3) ด้านสิ่งแวดล้อม (planet) 4) ด้านสันติภาพและสถาบัน (peace) และ 5) ด้านหุ้นส่วนการพัฒนา (partnership) นำมาสู่กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (ภาพ 1)

ภาพ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

วิธีการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็น มีวิธีการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 142 คน และครู จำนวน 1,809 คน รวม 1,951 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (ข้อมูล ณ วันที่ 2 ตุลาคม 2566) (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2567)

1.2 ตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยกำหนดตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) เทียบขนาดของประชากรที่ 2,000 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ได้ตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 322 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ศึกษากรอบแนวคิดจากทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.2 ออกแบบข้อคำถามตามกรอบแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยกำหนดให้แบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

2.3 วิเคราะห์หาค่าความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประเมินเครื่องมือ ผลการตรวจสอบข้อคำถามจำนวน 35 ข้อ พบว่า ทุกข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป สรุปได้ว่า แบบสอบถามฉบับนี้มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการวิจัย (Rovinelli and Hambleton, 1977 อ้างถึงใน พิญนิชาร์ โสคำ, 2562)

2.4 ดำเนินการขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เลขที่โครงการวิจัย HREC-UP-HSS 2.2/054/68

2.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับตัวอย่างใกล้เคียง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบหาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (Cronbach, 1972) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย มีขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นตัวอย่าง

3.2 ส่งแบบสอบถามด้วยช่องทางออนไลน์ (google form) พร้อมหนังสือขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามไปยังผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่เป็นตัวอย่าง ผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 322 ชุด และได้รับการตอบกลับจำนวน 322 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ดังนี้

4.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศสภาพ ตำแหน่งงานปัจจุบัน ระดับการศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย (M) และหาร้อยละ (percentage)

4.2 ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1967) โดยใช้วัดรายด้าน และรายข้อด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) แล้วนำมาแปลผลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเทียบกับเกณฑ์ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

4.3 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Need assessment) โดยนำข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) (Modified Priority Needs Index) (สุวิมล ว่องวานิช, 2550 อ้างถึงใน พิญนิชร์ โสคำ, 2562) เพื่อจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า มีดัชนีความต้องการจำเป็นในภาพรวม เท่ากับ 0.338 ($PNI_{Modified} = 0.338$) เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการตัดสินใจตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ($PNI_{Modified} = 0.344$) รองลงมา คือ ด้านการตั้งเป้าหมายตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ($PNI_{Modified} = 0.342$) ด้านการรับผลประโยชน์ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ($PNI_{Modified} = 0.340$) ด้านการดำเนินงานตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ($PNI_{Modified} = 0.332$) และด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ด้านการไว้วางใจตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ($PNI_{Modified} = 0.331$) (ตาราง 1)

ตาราง 1

ดัชนีความต้องการจำเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของ สถานศึกษาตามแนวคิดการ พัฒนาที่ยั่งยืน	n = 322						PNI modified	ลำดับ ความ ต้อง การ จำเป็น
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์				
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ		
1. ด้านการตั้งเป้าหมายตาม แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน	3.480	0.539	ปาน กลาง	4.669	0.342	มาก ที่สุด	0.342	2
2. ด้านการตัดสินใจตามแนวคิด การพัฒนาที่ยั่งยืน	3.487	0.549	ปาน กลาง	4.688	0.338	มาก ที่สุด	0.344	1
3. ด้านการรับผลประโยชน์ตาม แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน	3.513	0.550	มาก	4.709	0.347	มาก ที่สุด	0.340	3
4. ด้านการดำเนินงานตาม แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน	3.547	0.546	มาก	4.723	0.329	มาก ที่สุด	0.332	4
5. ด้านการไว้วางใจตามแนวคิด การพัฒนาที่ยั่งยืน	3.534	0.552	มาก	4.704	0.344	มาก ที่สุด	0.331	5
รวมเฉลี่ย	3.511	0.498	มาก	4.698	0.297	มาก ที่สุด	0.338	

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยความต้องการจำเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผล โดยเรียงตามลำดับชั้นความต้องการจำเป็น ดังนี้

1. ด้านการตัดสินใจตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ในภาพรวม พบว่า มีความต้องการจำเป็นสูงสุด เนื่องจากผู้บริหารมองว่ากระบวนการตัดสินใจเป็นกระบวนการสำคัญที่กำหนดทิศทางของการพัฒนาของสถานศึกษา โดยต้องคำนึงถึงผลกระทบในระยะยาว ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม หากกระบวนการตัดสินใจไม่มีประสิทธิภาพหรือขาดการมีส่วนร่วม อาจส่งผลให้การพัฒนาไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Cohen & Uphoff (1980, อ้างถึงใน ญัฐพงษ์ คำเขิน และคณะ, 2566) ที่กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นกระบวนการเพื่อให้ได้แนวคิดการสร้างและประเมินทางเลือกต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ โสมมา และ ไพฑูรย์ พวงยอด (2567) ที่ได้ทำการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ตามลำดับ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และ อินถา ศิริวรรณ (2560) ที่กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมในกระบวนการสำคัญ ทั้งการร่วมคิดร่วมตัดสินใจกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ ร่วมวางแผนโครงการร่วมดำเนินการ ตลอดจนร่วมติดตามประเมินผล โดยการดำเนินงานภายใต้หลักการประชาธิปไตยจะได้รับการยอมรับจากสมาชิกและก่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน นำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายสูงสุดขององค์กร

2. ด้านการตั้งเป้าหมายตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ในภาพรวม มีความต้องการจำเป็นรองลงมา ถือเป็นกระบวนการสำคัญที่สถานศึกษาควรดำเนินการให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปิดโอกาสให้ผู้บริหารและครูได้มีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดเป้าหมาย จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทของสถานศึกษา และนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายที่มีความชัดเจน และสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนและชุมชน สอดคล้องกับข้อค้นพบของ อมรรรัตน์ กงกาบ (2561) ที่พบว่า การที่บุคลากรบางส่วนไม่มีส่วนร่วมในการประชุมวางแผน กำหนดเป้าหมาย และความรับผิดชอบ ทำให้งานไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ ดังนั้นการสร้างกลไกให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น พร้อมกำกับนิเทศติดตามงานอย่างสม่ำเสมอ จะสร้างความชัดเจนในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Sashkin (1982, อ้างถึงใน นุชนาถ สอนสง, 2559) ที่กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายของงานของทุกคนในองค์กร ทำให้เกิดความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและเกิดผลงานที่ดี

3. ด้านการรับผลประโยชน์ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ในภาพรวม มีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 3 ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่า สถานศึกษายังต้องพัฒนาการจัดสรรและกระจายผลประโยชน์ที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างเป็นธรรม จึงจำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องมีการวิเคราะห์และทบทวนการกระจายรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานร่วมกันอย่างเท่าเทียม สอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen & Uphoff (1980, อ้างถึงใน ณัฐพงษ์ คำเขิน และคณะ, 2566) ที่กล่าวว่า ส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของการได้รับประโยชน์ในเชิงปริมาณและคุณภาพแล้ว ต้องพิจารณาถึงการกระจายประโยชน์ในกลุ่มด้วย

4. ด้านการดำเนินงานตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ในภาพรวม มีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 4 แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษามีกระบวนการดำเนินงานโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล แต่ควรมีการบูรณาการแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้ากับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับข้อค้นพบของ Leal Filho et al. (2024) ที่พบว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมหลักสูตรหรือวิชาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีบทบาทสำคัญในกระบวนการดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสถานศึกษา

5. ด้านการไว้วางใจตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ในภาพรวม มีลำดับความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด แต่ก็ยังมีความสำคัญต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน อาจเนื่องมาจากการสร้างความไว้วางใจเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้ทุกภาคส่วนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมไปถึงการสื่อสารที่เปิดกว้าง การเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง การสร้างกลไกการมีส่วนร่วมที่ทุกฝ่ายสามารถเข้าถึงได้ และมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ Swansburg (2002, อ้างใน อินทิรา จันท์เจริญ, 2564) ที่กล่าวว่า การไว้วางใจกัน (trust) ถือเป็นปรัชญาพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ผู้ได้บังคับบัญชาจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสมบูรณ์ หากได้รับความไว้วางใจให้ดำเนินงาน ผู้บริหารดูแลเพียงความก้าวหน้าและผลลัพธ์ของงานก็เพียงพอ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวม แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษายังมีความต้องการในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกด้าน โดยเฉพาะในด้านการตัดสินใจ และการตั้งเป้าหมาย ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของกระบวนการบริหาร การพัฒนาในประเด็นเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษา พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในภาพรวม ด้านการตัดสินใจ มีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการตั้งเป้าหมาย และด้านการรับผลประโยชน์ ตามลำดับ ดังนี้

1. ควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกองค์กร มีบทบาทในการตัดสินใจ โดยมีกระบวนการในการรวบรวมความคิดเห็นจากทุกฝ่าย ผ่านบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา หรือหน่วยงานภายนอกที่มาร่วมดำเนินงาน ผ่านโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม โดยมีการบูรณาการแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้าสู่หลักสูตร โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา เพื่อให้มีความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสถานศึกษา

3. ควรมีการศึกษาแนวทางการรับผลประโยชน์ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษา พบว่า ด้านการตัดสินใจตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการบริหารของสถานศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาด้านการตัดสินใจในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

จุฑามาศ โสมมา และ ไพฑูรย์ พวงยอด. (2567). สภาพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2.

วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา, 15(1), 1-20.

<https://so20.tci-thaijo.org/index.php/JAD/article/view/30>

ณัฐพงษ์ คำเขิน, นวรัตน์ ไชยมภู และ นิรันดร์ จุลทรัพย์. (2566). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 3. *วารสารการบริหารนิตบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 9(8), 953-966. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsa-journal/article/view/265348>

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และ อินดา ศิริวรรณ. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วม The Participative Management. *วารสารมหาจุฬาริชาการ*, 4(1), 176-187.

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JMA/article/view/141804/105047>

นุชนาถ สอนสง. (2559). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการมัธยมศึกษาจังหวัด* [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

Silpakorn University Repository (SURE).

<https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/23314?attempt=2&>

พิณนิขาร์ โสคำ. (2562). *สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561, 13 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. หน้า 1-13.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570*. <https://shorturl.asia/WzB4f>

_____. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2567*. <https://shorturl.asia/k6P47>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়กรัฐมนตรี. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570)*.

https://www.nesdc.go.th/article_attach/article_file_20230307173518.pdf

อนุวัฒน์ ทศบุตร. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงาน เป็นทีมที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. Naresuan University Library. <https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/handle/123456789/5673>

อมรรัตน์ กงกาบ. (2561). *การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยพะเยา]. มหาวิทยาลัยพะเยา.

อินทรา จันทร์เจริญ. (2564). *การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ภาษาอังกฤษ

Cronbach, L. J. (1972). *Essential of Psychological Testing* (3rd ed). Harper&Row.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

<https://doi.org/10.1177/001316447003000308>

Leal Filho, W., Trevisan, L. V., Dinis, M. A. P., Ulmer, N., Paço, A., Borsari, B., Sierra, J., & Salvia, A. (2024). Fostering students' participation in the implementation of sustainable development goals at higher education institutions. *Discover Sustainability*, 5(22). <https://doi.org/10.1007/s43621-024-00204-7>

Likert, R. (1967). "The Method of Constructing and Attitude Scale" in *Attitude Theory and Measurement*. Wiley & Son.

United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. <https://shorturl.asia/QeLvD>